

to središče in dalje za četami. Vidimo tovrstne avtomobile, poštne avtomobile in športne avtomobile.

Višje poveljstvo je nastanjeno zunaj mesta v neki vojašnici, zgrajeni v paviljonskem sistemu, kjer je bil sicer nastanjen neki pehotni polk. Tu trajno biva avstrijski višji poveljnik, nadvojvoda Friderik, a dvornega življenja je le malo videti. Prideljenih je le nekaj visokih plemičev, ordonančnih častnikov, ki so se prostovoljno v vojno službo prijavili.

Načelnik generalnega štaba, general pehote baron Konrad, vzbuja seveda splošno pozornost. Na Dunaju je že zdavnaj najpopularnejša oseba, dasi gleda strogo na to, da ne nastopi v javnosti. Vstak gleda za malim generalom z odločnimi potezami in s sivimi brkami, kadar se z enim ali drugim svojih sinov spreha, ve ur molče po Ringu. General zelo ljubi svojo 90letno mater in svoje sinove, ki se nahajajo tudi na bojišču; kljub temu je zdaj bolj dobre volje, kot prej. Napočil je čas, ki ga je že več let pričakoval. Nasproti vsem prerokom miru je obveljalo, kar je vedno trdil in zaupa še naprej svojim hrabrim vojakom, da ostaneta pravica in zmaga na njegovi strani. Veliko palačinov cesarja Franca Jožefa pokriva po dolgih letih miru grob, tega generala je pa usoda prihranila za veliko dobo. General Konrad stanuje v sobi paviljona vojašnice, kjer stoji vojna postelja, miza in nekaj stolov. V drugem paviljonu se nahaja njegova operacijska pisarna. Edina zabava zanj je zdaj pot med njegovim stanovanjem in pisarno, ki jo napravi večkrat na dan in to v spremstvu dveh častnikov generalnega štaba. Med potjo nagovori častnike, ki jih sreča, vpraša jih, kaj da delajo, kako se godi njih tovarišem in se nekoliko pošali.

Moderni vojskovodja ne jezdi dandanes več s sabljo v roki pred armado. Njegovo bojišče je sedaj zemljevid. Tudi baron Konrad dela v obširni sobi, v katero ima vstop le on in nekateri maloštevilni častniki njegovega ožjega kroga. Na zemljevidih, razporejenih na veliki mizi, zaznamujejo častniki generalnega štaba točke, kjer stoje čete. Povelja, o katerih končno odločuje višji poveljnik armade, nadvojvoda Friderik, ki razpolaga tudi z lastno operacijsko pisarno, se brzojavijo ali telefonirajo četam.

Jasno, hladno jesensko vreme v Galiciji zelo pospešuje avtomobilski promet, a tudi brzotjav in telefon funkcionirata brez napake. V glavnem stanu vedo vsak trenutek, kaj se godi na vsaki točki velikanske vojne fronte. Načelnik generalnega štaba dela večkrat tudi po noči, sklonjen nad zemljevidi, da izvaja posledice na podlagi došlih poročil. Več tednov sem je izginil mir v njegovi okolici. Operacijska pisarna tvori središče veliko pisarn, v katerih neprestano pisalni stroji ropotajo.

Stan vrhovnega poveljnika.

Naj je bojišče še tako razsežno, vendar ne nudi prav nobenega pregleda. Ne vidi se skoraj ničesar. Ako bi topovi ne grmeli, bi sploh nihče ne vedel, da so topovi na bojišču. Izdalo bi jih morala samo slabo bliskanje, kadar se jih izstrelji. Ne bi se vedelo, od kod pokanje pušk, ako bi se semtertja ne videlo tankih črt, kako se dvigajo bliskovito iz zemlje, šinejo kvišku in zopet izginejo. Konjenice se pa sploh ne vidi, ker konjeniki opravljajo svojo službo kot poizvedovalci daleč od bojišča.

Na višinah se ne vidi nobenega Napoleona s sijajnim spremstvom. General, ki vodi bitko, se nahaja dosti zadaj, v kakšni hiši, ki je polna priprav za brzojavljenje, telefoniranje, za optično signaliziranje, knjig, zemljevidov, map itd. Pred hišo je polno avtomobilov, koles, motorjev, konj, ki čakajo na povelja. Na veliki mizi je karta bojišča in moderni Napoleon izdaje zapovedi, kakor da bi igral v Kavar-ni šah.

General je že pred bitko določil, kako in kam naj gredo posamezne čete, določil jim je celo še uro njihovega srečanja. Bitka se jame razvijati tako rekoč v trenutku, ko so čete izstopile iz železniških vozov. Te armadne skupine se takoj odpošiljajo na do-

ločena mesta in se spuščajo v boj, ne glede na to, ako vedo, kje se nahaja njihova rezerva.

To ve vrhovni poveljnik.

Nekaj o vojevanju.

Dolgotrajne vojne sedaj niso več mogoče, ker je obstoj odvisen od neprestanega dela industrije in trgovine. Strategija, ki bi zavlačevala vojno, dandanes v dobi, ko štejejo armade milijone borcev, ni več mogoča.

Da pa se doseže hitra odločitev, se mora napad izvršiti z raznih strani. Dandanes je razmerje med velesilami skoro enako. Zato bi se mogel napad na bok izvršiti samo z oslavljenjem enega ali drugega krila, ali središča. Toda takšen napad ni brez nevarnosti.

Moderna puška je izborna orožje, toda pri rokah mora biti neprestano municija (strelivo). Mesto rezerve je bolje, da ima prva bojna vrsta pri sebi dovoljno zalogo municije. Najboljše rezerve so zaboji, ki jih je treba neprestano z avtomobili dovažati na fronto.

Ako se hoče navaliti na kak grič ali hrib, se mora preje vedeti, kje se sovražnik nahaja. To mora dognati konjenica ali dandanes tudi zrakoplov in pa aeroplan, ki od zgoraj bolje vidi in hitreje dopo do sovražnih postojank.

V moderni vojni velja vedno to-le načelo: Konjenica proti konjenici, artilerija proti artileriji, zrakoplovi proti zrakoplovom, dokler ena stranka ne zmaga, da potem pripomore k zmagi svoji pehoti.

Avstrijsko-srbsko bojišče.

Maribor, dne 22. septembra.

Iz našega južnega bojišča, kjer se borimo proti Srbom in Črnogorcem, ni nobenega podrobnega poročila. Le na splošno se nam zatrijuje, da naše čete od srede septembra vedno nevzdržno prodirajo naprej, dočim je položaj srbske armade zelo neugoden. Od črnogorske meje pa sploh ni nobenih vesti.

Mesto Pančevo ni padlo.

Po nekod se širijo neresnične govorice, da je mesto Pančevo prišlo v srbske roke. Ta vest je popolnoma izmišljena. Graška „Tagespost“ namreč poroča, da je župan mesta Pančevo brzotjavil te dni svojemu bratu, ki stanuje v Gradcu, da je mesto nepoškodovano in mirno ter je tam sploh vse v redu.

Pančevo je mesto na južnem Ogrskem ob reki Temes, blizu Belgrada. Mesto šteje nad 20.000 prebivalcev, ki so večinoma Srbi. L. 1717 je imel princ Evgen v Pančevem svoje taborišče, od koder se je navalil na Belgrad zoper turško armado.

Upor in kolera v Srbiji.

Sofija, dne 21. septembra.

(Uradno.) Tukajšnji listi poročajo iz Niša: Razporejen je srbske armade je skrajno slabo. V nekaterih artilerijskih polkih se je moštvo spuntalo in je uničilo lastne topove.

Do sedaj se je v srbski armadi pojavilo 12.000 slučajev kolere. Na dan umrje 2000 do 3000 mož na tej kugi. Državne hranilnice (banke) so spravili iz Valjeva, Gornjega Milanovca in Kragujevca v Niš.

Bivši srbski prestolonaslednik Jurij ranjen.

Niš, dne 20. septembra.

Uradno se poroča: Princ Jurij je na čelu ene bataljona svojega pešpolka št. 5 napadel avstrijske čete. Pri tem naskoku je bil princ ranjen. Krogla ga je zadela v hrbtenico in je prodrla na levo boku ven. Rana ni tako nevarna, da bi vzbujala velike skrbi. Princa so izročili v oskrbo zdravstvenemu oddelku in ga bodo te dni prepeljali v Krupanj, kjer se bo zdravil.

Kaj pravijo Srbi.

Sofija, dne 21. septembra.

Srbska poročila so do sedaj vedela mnogo povedati o srbskih zmagah, a zadnje dni so postala nenkrat malobesedna. Bridko se pritožujejo o „zahrbtnih napadih“ Avstrijcev na srbske čete.

Neprijazno razpoloženje na Balkanu.

Gradec, dne 21. septembra.

List „Tagespost“ je dobil iz Soluna z dne 11. septembra sledeče zanimivo poročilo, katero priča, kako se sovražniki Avstrije trudijo na vse mogoče načine, podpirati Srbijo v boju proti Avstriji. Poročilo se glasi:

Položaj na Balkanu je dan za dnevom drugačen. Grčija še vedno podpira Srbijo s tem, da zalaga njeno armado z živežem in jo tako obvaruje pred gladom. Nadalje pošilja Grčija v Srbijo strelivo, katero prihaja s Francoskega v Solun za Srbe. Bolgarija pa nastopa zoper Srbijo le bolj popustljivo s tem, da pošilja v Srbijo slabo organizirane prostovoljne čete, katere pa napravijo srbski armadi le malo škode. Da si upajo balkanske države tako očito in tudi skrito nastopati zoper Avstrijo ter podpirajo našo sovražnico Srbijo, je mnogo krivde na tem, ker Avstrija dandanes zoper Srbe še ni mogla s tako močjo in uspehom nastopiti, da bi vrgla Srbijo ob tla in si tako pridobila na Balkanu ugled. Balkanske države ne upoštevajo, v kakem položaju je naša država sedaj, ko je zapletena na več strani v vojsko. Tukaj na Balkanu se sodi čisto drugače in se smatra, da je Avstrija in njena armada preslaba napram Srbiji. Na tozadnje popravke, ki prihajajo z Dunaja, se ne da mnogo. Če je položaj v notranji Srbiji še tako žalosten, pri nas se to ne upošteva mnogo, ampak se smatra to kot nasledek treh vojsk, ki so se vršile v dobi 2 let. Splošno pa je srbsko ljudstvo navajeno na vojne težkoče.

Grki pečejo pod nadzorstvom srbskih častnikov noč in dan kruh in suhor za srbsko armado. V Solunu se pokupi sol, riž in kava, sladkor, milo itd. in se s tem podpira in zalaga Srbijo. Tudi zlati denar, ki prihaja s Francoskega in je namenjen za Rusijo, ostane deloma v Srbiji. V Grčiji se je nakupilo toliko zdravil in obvez za Srbijo, da se že čuti v Solunu in drugih grških mestih občutno pomanjkanje teh predmetov. Občinstvo protestira proti izvozu v Srbijo, ker se manjkajoče blago z Nemčije, Avstrije in Francije ne da več nadomestiti.

Poizkusi bolgarskih čet, ki so udrle v Srbijo in so tam skušale z razdrtjem nekaterih mostov pretrgati in ustaviti železniške zveze s Srbijo, so se večinoma izjalovili. Napravljena škoda se je navadno v par urah zopet popravila. Upadi bolgarskih čet v Srbijo in Makedonijo ne dosežejo mnogo, k večjemu se tamošnje ubogo slovansko ljudstvo vznemirja in razburja. Dosedanji upadi teh čet v Staro in Novo Srbijo še torej Srbom niso prizadeli skoro nobene znatne škode. Nasproti temu pa se Srbi bahajo z velikimi (!) zmagami nad Avstriji, kažejo na prignane avstrijske ujetnike in zaplenjene topove. Ravno kar je došla iz Aten v Solun brzotjavna vest, da so Srbi zasedli avstrijsko mesto Zemun pri Belgradu. Mogoče, da bo skoro došlo z Dunaja poročilo, da to ni res, a tukajšnje ljudstvo je napram Avstriji sovražno navdahnjeno in rado veruje takim poročilom, ki napravljajo srbske zmage.

Tako je torej sedaj razpoloženje na Balkanu.

Glasovi o junaštvu slovenskih vojakov.

Slovenski vojak pripoveduje.

Pešec Ferdo Breznik od 47. pešpolka, ki je bil v prvi bitki pri Lvovu ranjen od dveh krogel, pripoveduje:

Z velikim veseljem smo slovenski Štajerci šli v boj zoper Ruse. Vsi smo vedeli, da bo bitka zelo krvava. A nismo se ustrašili. V naših srcih je bila zavest, da se borimo za vero, dom, cesarja. Najhuši dan je bil 26. avgust. Že zgodaj v jutro smo se spustili v boj s sovražnikom. Lep solnčen dan je bil. Cel dan smo se prerivali pri neki vasi blizu Lvova sem in tja. Topovi so gromeli kakor bi hoteli biti konec sveta. Šrapneli in raznovrstne krogle iz topov, strojnih in navadnih pušk so frčale po zraku, kakor bi čebule rojile. Zvižganje krogel po zraku je nekaj groznega. A slovenski vojak se tega nenavadnega frčanja prav nič ne ustraši. Mi smo drli naprej ter se bolj posluževali bajoneta kot krogel. Štedili smo s strelivom, a

smo tolkli Ruse s puškinimi kopiti ter zasajali ostre bajonete v ruska trupla. Vzeli smo Rusom že več okopov. Zarili smo se v rusko vojno črto z vso silo, a Rusi so vrzeli in luknje, ki so nastale v njih vrstah, vedno takoj nadomestili z novimi, svežimi četami. Rusi so vstajali iz tal kakor gobe po dežju. Smelo trdim, da se je en Avstrijec boril najmanj s 4 ali 5 Rusi. Sovražna premoč je postajala vedno večja. Zelo počasi smo se umikali ter smo prizadevali Rusom grozne udarce. Cele kupe ranjenih in mrtvih Rusov sem videl drug vrh drugega. A vstajale so vedno nove čete.

Tudi na naši strani jih je mnogo padlo, sicer ne toliko, kot se govori tukaj v domovini, a naše žrtve so bile precejšnje. Videl sem, kako so padali krog mene moji tovariši in prijatelji, a ni bilo časa, jemati od njih slovo. Prerivali smo se sem in tje. Prepričan sem, da sem spravil par ducatov Rusov na drugi svet. Proti večeru pa zadeneta tudi mene zapored-

ma kar dva strela, eden v roko, drugi pa v prsa. Rana, ki sem jo dobil na prsa, je od šrapnela. Kri mi je curkoma brizgnila na vse strani. Imel sem toliko prisotnosti duha, da sem se močno prijel z zdravo roko za rano ter se opotekel nazaj za bojno črto, kjer sva si dva tovariša drug drugemu prevezala rane. Nato sem šel peš kake 4 ure, dokler nisem dobil dobre zdravniške obveze. Končno sem po dolgem tavanju prišel na voz in na železnico ter po njej v Budimpešto. Po večdnevni vožnji sem došel končno v Maribor.

Tri reči sem si posebno zapomnil iz bitke:

1. Rusi se grozno bojijo naših bajonetov in pa krogel. Ko začnejo padati naše krogle v ruske vrste, ruski vojaki zatulijo kot divja živina. Daleč tje čez bojno polje se razlega to tuljenje. Rus se hitro uda, kakor hitro vidi, da se Avstrijec ne bo šalil z njim. Videl sem, kako so cele ruske čete pometale puške proč in dvigale roke v zrak, češ: Udamo se!

2. Najhujši so v bitki šrapneli. Če pade taka krogla med kako večje krdo, je učinek naravnost grozen. Vojaki, ki stojijo blizu kraja, kjer je padel šrapnel na tla, so navadno vsi mrtvi in grozno razmesarjeni. Drugi, ki so bolj daleč proč, pa dobijo srednje in lažje poškodbe. Rane od šrapnelov ne celijo rade, ker so kosci krogel navadno rjavi.

3. Ruska artilerija dobro strelja. A infanterija je skrajno slaba v boju. S kozaki pa ni naša kompanija prišla nikdar v dotiko.

Zelo si želim, da bi kmalu ozdravel, da bi se mogel vrniti na bojišče in bi tam se par deset dni Rusov upihnil luč življenja. Omenim še, da so se naši slovenski fantje vsi brez izjeme borili kakor levi in se v najhujšem dežju sovražnih krogel navduševali.

Sovražnik na drevesu.

Slovenski mladenič J. S., doma iz poljske županije, pripoveduje o bojih pri Przemyslanu:

Naša stotnija je dobila neko jutro nalogo, naj zavzame sosednji, kakih 1000 m oddaljeni grič. Na njem sta bila postavljena dva težka sovražna topa, katera sta napravila v naših vrstah mnogo škode. Drli smo po dolini, obraščeni z grmovjem in košatim drevesom, proti hribu. Sovražnik je držal streljal na našo četo. Izgubili smo že kakih 10 mož. A mi smo med klci: „Ura! Ura!“ prodirali proti sovražni postojanki. Po hudem boju, v katerem je padlo zopet kakih 20 mož, smo odvzeli Rusom oba topa. Pokvili smo konje ter smo sovražnikove topove kot naš bojni plen odpeljali z griča. Večji del naše stotnije pa je prodiral za bežečo sovražno četo. Ujeli smo med potjo gotovo blizu 100 Rusov. Bežeči so bili skoro brez vse korajže. Ko so bežali, so vpili in držali roke v zrak. Kakih 140 mož nas je došlo v malo dolino. Pri nekem mlinu je stala velika košata lipa. Kar naenkrat so začeli padati s te lipe strelji, ki so, žal, vsi dobro pogodili svoj cilj. Naših je padlo že zopet kakih 15. Odgovarjali smo sicer, a sovražniki, skriti za gostimi vejami na lipi, so ostali nepoškodovani. Kaj storiti? Naš narednik (feldvebel) pravi: „Fa tje, skočite v mlin, poiščite žago in sekire, pa posekajte lipo!“ Cela stotnija se je spravila v mlin in šupo, ker so krogle v naših vrstah predobro zadevale. Moj prijatelj Miha P., doma iz Slovenskih gor, je našel v šupi veliko žago in 3 dobro nabrušene sekire. Spravili smo se na delo. Rusi so tudi med tem, ko smo žagali in posekovali drevo, streljali z lipe na nas, a so le slabo zadevali. Najbrž so se jim že roke vsled smrtnega strahu tresle. V dobri pol uri se je začelo drevo nagibati na stran. Rusi na drevesu so grozno upili, ker so vedeli, da se jim bliža zadnja ura. Ko je drevo padlo, smo videli, da je bilo na njem 14 starih, zaraščenih Rusov-nevojakov. Osem od teh jih je bilo pri priti mrtvih, drugi pa so obležali s polomljenimi udi. Nobeden ne bo več zahrbtno streljal na Avstrijce!

Ko smo tako poplačali Ruse, smo hoteli prodirati naprej. A k nam pridrvi naš konjenik, ki nam naznani, da se moramo takoj umakniti, ker sovražnik od treh strani prodira proti nam in je nevarnost, da bomo zajeti. — Nikdar ne bom pozabil, kako smo podirali v Galiciji košato lipo.

Junaški čin slovenskega vojaka.

Matija Gril iz Tržiča pešpolka št. 7, kompanija 12, se je dne 31. avgusta zvečer na severnem bojišču izgubil v nekem gozdu. Kar zaskiži, da nekdo prihaja. Zagleda ruskega vojaka. Močno zavpije: Orožje! Ta kar od strahu poklekne na tla in ga prosi, naj mu prizanese. Vzame mu orožje. Kar pride drugi ruski vojak. Ta ga hoče z bajonetom zabosti. Slovenski fant se mu postavi v bran in tudi ta preda orožje. In tako je vjel 6 ruskih vojakov in 1 špijona, vzel vsem orožje ter jih o polnoči, dne 1. avgusta, pripeljal v Lvov. V bitki pri Grodeku je bil ranjen in leži sedaj v bolnišnici v Inčostu. Pri sebi ima potrdilo vojaške oblasti, da je vjel 6 ruskih vojakov in enega špijona.

Slovenski vojak in -- svetinja Matere božje.

Znani so nam zgledi, da so bili v mnogih bitkah nekateri vojaki deležni posebnega Marijinega varstva. Tako se je pripetil sedaj ta „slučaj“ — če ga po moderno imenujem — tudi slovenskemu vojaku M. Šemerli iz Predgrč, občina Črni vrh nad Idrijo. Omenjeni je bil zadet v Galiciji od 2 ruskih krogel v prsa. Na prsih mu je ena krogla prebila svetinjo Matere božje in pri tem izgubila toliko moči, da ni bila smrtna. Čez teden dni se bo skoro gotovo zopet vrnil iz bolnišnice v Graden domov. Rane bodo za poznejše življenje ostale brez posledic.

Slovenski vojak se reši iz ruskega ujetništva.

Neki slovenski vojak, doma iz županije Smartno pri Kranju, je bil ranjen nekaj časa v ruskem ujetništvu. Fanta pa ni strpelo v tej družbi. S krepkimi rokami je pograbil svojo šraško in jo premagal. Obšel je nato rusko uniformo in se pomešal med rusko armado. Tako je prišel do Grodeka, kjer je pobegnil. Ko je zagledal avstrijske vojake, si je odtrgal nekaj srajce in dal belo cunj na bajonet. Tako je hraber in zvit Gorenjec, dasi ranjen, srečno prišel zopet med svoje.

Kako je bilo pri Grodeku.

Nek štajerski kmečki mladenič, ki se je udeležil bitke pri Grodeku, pripoveduje med drugim:

Zelo zanimiva in z mnogimi veselimi dogodki pomešana je bila druga bitka pri Lvovu. Posebno ve-

selo je bilo, ko so naše čete pri Grodeku zmagovito prodirale proti ruskim postojankam. Ko smo v prvi bitki pri Lvovu prišli v ogenj težke sovražne artilerije, je marsikateri oblihl mrzel pot. A druga bitka se nam je zdelo, kakor da bi bili miši lovili. Naše čete so nevdržno prodirale proti sovražniku. Če ni šlo drugače, pa smo se zvito kakor mačke zmuznili naprej in prišli Rusom v hrbet.

Kranjski junak padel na bojišču.

Iz Miškole na Ogrskem se poroča: Pred nekaterimi dnevi so pripeljali v oddelno bolnišnico z galskega bojišča mladega častnika Francja Herzmansky od 17. pešpolka, rodom Ljubljancina. Pogumen je šel z velikim navdušenjem v vojno in se junaško boril proti sovražniku. Vedno in povsod je bil spredaj, je s m streljal, svoj oddelek vodil hrabro in mu dajal lepe vzglede s svojim pogumnim obnašanjem. Franc Herzmansky se je boril v več bitkah, naposled pri Lvovu, kjer je bil smrtno ranjen. Zadet je bil s kroglo v glavo in s šrapnelom v levo koleno. Padel je krvav in nezavesten na tla in ležal tam toliko časa, da ga je pobral oddelek Rudečega križa in mu rano za sijo obvezal ter ga z drugimi tovariši vred prepeljal v bolnišnico v Miškole, kjer je imel vestno in vzorno oskrbo. Ko so prepeljali ranjenca v bolnišnico, hoteli so oddati njega v posebno sobo za častnike, kar je pa odločno odklonil in zahteval, da hoče ležati skupaj z vojniki, s katerimi se je bojeval. Seveda se mu je ustreglo. Žalibog, da je bila rana na glavi tako težka, da ji je podlegel; ni mu bilo več mogoče rešiti življenja. Franc Herzmanskyjev pogreb se je vršil v nedeljo, dne 20. t. m. popoldne ob 3. uri iz bolnišnice. Komitacijski veliki župan dr. Julij Tarnay, napravil je okoli na vse prebivalstvo mesta, naj se udeleži v velikem številu pogreba tega hrabrega častnika, ker njegovi sorodniki zaradi oddaljenosti ne morejo priti. Dajte temu plemenitemu junaku zadnjo čast, ostanite pri njegovih krsti in molite za njega zadnjo molitev. „Naj v miru počiva! Nad sto šopkov položilo so miškolske dame na krsto. Pogreba so se udeležili vsi vojaški in civilni dostojanstveniki in vojaštvo mu je dalo salve. Na željo sorodnikov prepeljali so truplo iz bolnišnice v mrtvašnico, od tam pa so bode pripeljalo v Ljubljano in položilo k večnemu počitku v lastno rakev na pokopališču pri Sv. Križu.

Junaški ljubljanski častnik.

Iz bojev v Galiciji se nam poroča, da se je ondi zelo odlikoval Ljubljancin nadporočnik Jožef Nagy, sin uglednega trgovca g. Stefana Nagy-ja. Vstrajal je z oddelkom strojne puške v najsišnejšem nasprotju z navalno sredi sovražnikovega ognja ter je, ko je sijajno izvršil svojo nalogo, nesel sam strojno puško in jo srečno prinesel v naš tabor. Nadporočnik, ki je lahko ranjen na roki, je predlagan v odlikovanje.

Črnovojniki v boju.

V uradnem listu hrvatske vlade, „Narodnih Novinah“ pripoveduje neki častnik o junaštvu črnovojnikov to-le:

Naš polk je dobil nalogo, da na severnih visočinah zadržuje sovražnika, dokler ne prispe s severa in juga pomoč. Sredi toče sovražnih šrapnelov in krogel smo si izkopal globoke jarko. Pet dni in pet noči so naši črnovojniki ležali v dežju in hladu v teh peščenih jamah, ali bili so tudi v teh težkih trenutkih dobre volje in polni zaupanja. Se le ko se je smračilo, je bilo mogoče, spraviti nekoliko tople hrane in kruha v prve vrste, toda na spanje nismo se mogli niti misliti. Z naše in s sovražne strani se je streljalo, dokler se je videlo. Izgube v jarkih so bile dokaj velike. Rusi so na nas sipali toliko šrapnelov, da se je zdelo, kakor da bi stali pred strojnimi puškami.

Končno je došla od brigadnega poveljstva zapoved, naj se izbere od vsakega bataljona oddelek, ki bo po noči vznemirjal sovražne bojne vrste. Tu se je pokazalo junaštvo naših črnovojnikov. Naš poveljnik se je že naveličal sedeti v zavarovanih pozicijah, zato se je pridružil izpadu nekega oddelka 2. bataljona. Kljub opominom, naj se čuva, je junaško prodiral naprej in hrabil svoje ljudi, dokler ga ni sovražna krogla zadela sredi vratu. Brez vsake besede je padel mrtev na tla.

Poveljstvo je prevzel najstarejši častnik. V spremstvu svojega pobočnika je soodeloval pri izpadu 10. stotnije. Kakor da bi bila samo vežba, proti namišljenemu sovražniku, tako so napredovali, ne oziraje se na sovražnikovo streljanje. Naskočili so neko vas, kjer se je vgnedil sovražnik, jo zažgali, ter napadli sovražnika z bajoneti. Naši niso več nič streljali, okrenili so puške in s kopiti udarili na omražene Ruse.

V tem trenutku so posegle v boj tudi še strojne puške. Sedaj ni bilo več mogoče držati naših ljudi. S kopiti so preganjali Ruse in razbili strojno puško na kosce.

Zgodaj jutraj se je naš oddelek vrnil na svoje pozicije. Od 200 mož jih je došlo 124 pod poveljstvom enega častnika. Stotnik in vsi zapovedniki posamnih vojev so bili ranjeni. Pripeljali so seboj nekega ruskega ujetnika. Ko so ga jeli izpraševati, je ujetnik ob bučnem smehu vrgel proč svoj plašč in stal je pred nami — naš črnovojnik. Udeležil se je spopada. Ko je videl, da je obkoljen od Rusov, se je vrgel na tla in se je delal, kakor bi bil mrtev. Na črt se mu je popolnoma posrečil, sovražniki ga niso

opazili. Ko pa se je dvignil, ga je hipoma zagledalo deset Rusov, ki so ga jeli zasledovati. Naš črnovojnik se je hitro skril v neki jarek ter se s prvim strelom strmoglavil na tla Rusa, ki se mu je približal. Ista usoda je zadela tudi drugega sovražnika. Ostala osmerica je pa pobegnila. Naš stric je, ne bodi len, slekel prvemu padlemu Rusu plašč, ga oblekel, in se po noči prebil skozi sovražno bojno vrsto sem do naših pozicij. Ko sem ga pohvalil za njegovo junaštvo in spretnost in ga poslal, da se v kuhinji nekaj založi, sem opazil, da šepa. Na moje tozadevno vprašanje mi je odgovoril, da ga je moralo nekaj vbosti. Ko sem ga bolje pogledal, sem videl, da mu je noga nad gležnjem prestreljena.

Mrtva bojna vrsta.

Poljski list „Nova Reforma“ prinaša pripovedovanje nekega ranjenca, katerega so pripeljali v mesto Lvov. Ranjenec pripoveduje: Po zmagonasni bitki pri Zamoscu smo dobili povelje, da se vrnemo h glavni armadi. Bila je oblačna noč, le semtertja je posvetil mesec izza oblakov. Naenkrat se začuje povelje našega poročnika: „Streljaj!“ Mi smo izstrelili puške proti bojni sovražni vrsti, ker smo videli kakih 500 korakov daleč pušk ne cevi, namerjene proti nam. Odgovora ni bilo. Mislili smo, da nas hoče sovražnik spraviti v zasedo. Zato smo se zelo oprezno približevali in sedaj nam je bilo jasno, zakaj Rusi niso streljali. V bojni črti so ležali samo mrtveci.

„Ognjeni krst.“

Največje razburjenje, tako so nam zatrjevali vojaki, vlada med moštvom v vojski tisti večer, ko se za drugi dan pričakuje „ognjeni krst“, prva bitka. Vse je napeto, nestrpno... Prvi dan boja pa že pomiri razburjenost in podžge korajžjo, da bi se bili — kar naprej. Kakor nam zatrjujejo ranjenci, nekaterih naših fantov ni bilo mogoče zdržati, da ne bi udarili na nož.

Spomini iz vojske.

Spomini iz vojske so sedaj zelo razširjeni pri nas. Ta ima kroglice, oni plašč, drugi čepico, pri enemu smo videli celo pipo. Same ruske reči. Eden je nam kazal rusko kroglico. Majhna, spičasta stvar je. „Za noben denar je ne dam. Namenjena mi je bila smrt, pa se je premislila, ker se ji je zdelo škoda takega fanta, kakor sem jaz, in padla je pred menoj na tla.“ Tako se je šalil. Res ga ni zadela nobena krogla, pač pa mu je kozak prebodel levo nogo.

Najtežje rane -- ozdravljive.

Iz Budimpešte se poroča: V neki tukajšnji bolnišnici ležita dva vojaka, ki sta bila prepeljana s severnega bojišča in spadata brezdvomno med najtežje ranjene, še živeče vojake. Eden, okoli 30 let star infanterist, je imel nesrečo, da je zašel v strahovit ogenj sovražnika. Zadelo ga je kar 8 krogel; pet jih je šlo gladko skozi telo, tri pa so obtele v stegnu. Upanje na okrevanje je bilo silno majhno, ker je bil vojak slaboten in je moral prestati še dolgo železniško vožnjo, predno je dospel v Budimpešto. Klub temu se je posrečilo, ko se je kroglo izvleklo, se revežu vsaj toliko opomoči, da zamore sedaj že jesti in spati, da ima zopet veselje do življenja in da bo mogel najbrže že tekom 4 tednov sam zapustiti bolnišnico. — Še bolj zanimiva pa je rana omenjenega drugega vojaka, nekega prostovoljca, ki se je sam bojeval z neko četo kozakov in zadobil pri tem kar 17 ran, med temi 1 strel v ramo, 3 udarce s sabljo na glavo, 1 sunek s sulico v lice, potem poškodbe na vratu, na prsih in na nogah. V prvem trenutku so smatrali ranjenca vsi za izgubljenega, toda vojak je radi krepke narave prebil prvih 10 težkih dni in si je sedaj že toliko opomogel, da sedaj lahko na stolu, čta časopise in obžaluje, da se ne more več bojevati. Imenovani vojak ima tudi precej dobre volje in imenuje samega sebe „Vzorno zbirko vseh evropskih ran“.

Bratje -- sovražniki.

V bližini Zofingena v Švici stanuje neka gospa, ki je rodom Svicarka. Poročila se je z nekim z nekim Nemcem in mu povila 2 sina. Po smrti moža je poročila nekega Francoza in mu istotako povila 2 sina. Ko je izbruhnila vojna, sta morala starejša v nemško, mlajša sinova pa v francosko armado. Bratje so si postali tako „sovražniki“ in so, kakor poroča „Neue Argauer Zeitung“, tudi že vsi 4 padli.

Kdo je kriv vojske.

Vedno prihajajo novi dokazi na dan, da so se Rusi, Angleži, Francozi in Belgijci že več mesecev, predno je Avstrija napovedala Srbiji vojsko, pripravljali z vso resnobo na vojsko. Mogoče je torej, da je umor nadvojvode Franc Ferdinanda za nekoliko tednov pospešil začetek vojske, toda svetovna vojska ni nastala vsled razmerja med Avstrijo in Srbijo, ampak ker so jo Rusija, Francija in Anglija hotele imeti; Rusija, da bi razbila Avstrijo, ki je s svojo narodnostno politiko postajala Rusiji tem nevarnejša, čim več prostosti in svobodnega razvoja je dajala svojim narodom, a Francija se je hotela maščevati za udarce, ki jih je dobila l. 1870 od Nemčije; in Anglija je hotela vojsko proti Nemčiji, da uniči njeno svetovno trgovino. Ta vojska bi se bila letos na vsak način začela. Rusija in Anglija in Francija so začele svoje vojne priprave že več mesecev pred umorom našega prestolonaslednika.